

Primată în 2/16 Iulie 1923.

Anul XLVII.

Arad, 2/15 Iulie 1923.

Nr. 27.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 268.

Nr. 1545/1923.

Circulară

către toate oficiile protopresbiterale și parohiale din dieceza Aradului.

Dela Sf. Sinod al Sf. Biserici autocefale ort. române din București cu Nr. 125 din 1/18 Maiu a. c. am primit următoarea adresă:

„Prea Sfințite“.

Este cunoscut Preasfinției Voastre, că Sf. Sinod a hotărât după propunerea noastră, înființarea unui institut biblic, în scopul de a tipări Sf. Evanghelii, cărțile din Testamentul Nou și alte scrieri de cuprins moralizator și pentru combaterea sectelor religioase și ale răspândi în popor, în broșurele mici și efține, pentru apărarea și întărirea credinței noastre strămoșești.

Pentru realizarea acestui scop, având nevoie de un fond din care să se poată tipări asemenea broșuri, sa strâns deja suma de 100.000 Lei din oferirea salariului pe o zi a preoților din vechiul regat și alte contribuțiuni benevole, iar Onor. Minister al Cultelor și Artelor a prevăzut pe anul c. suma de 750.000 Lei, dar spre a porni cu succes lucrările, trebuie azi sume mari.

Spre a putea spori acest fond, care este neîndestulător față de scumpetea hârtiei și a tiparului și a se începe tipărirea lucrărilor deja aprobate de Sf. Sinod trebuie fondul sporit mereu. Astfel Sf. Sinod în ședința din 11 Decembrie (28 Noemvrie) 1922 a decis:

1. Ca P. P. S. S. Chiriarhi din toată țara să fixeze câte o zi, în care să se adune disc în toate bisericile din eparhie pentru fondul Institutului Biblic.

2. Ca P. P. S. S. Chiriarhi să ordone ca toate conferințele preoțești să dispună, ca preoții de pretutindeni să ofere leafa pe o zi pentru același Institut. Asemenea se va urma și cu consiliile economice ale mănăstirilor, cari au averi ca și ele să distineze o sumă potrivită pentru Institutul Biblic.

3. Ca P. P. S. S. Chiriarhi să decreteze

pentru același fond pe toți cei ce solicită dispense de căsătorii, de înmormântări cu preoți la caz de sinucideri și tasele încasate se vor trimite Sf. Sinod.

Sf. Sinod a făcut și un statut pentru funcționarea Institutului Biblic, care sa trimis P. S. Voastre cu adresa Nr. 206/1922 și a ales un comitet de editură și altul de administrație care sunt puse sub conducerea P. S. Episcop Nicodim al Hușilor.

Pentru satisfacerea celor hotărâte de Sf. Sinod în scopul sporirii fondului Institutului Biblic, arătate în cele trei puncte de mai sus, Vă rugăm să binevoiți a lua cuvenitele dispozițiuni, fiind în interesul Sf. noastre biserici și în folosul poporului, de a se răspândi cât mai curând și cât mai multe broșuri moralizatoare și de combaterea sectelor religioase, care înundează orașele și satele cu tot felul de broșuri încât o amănare a propagandei noastre este în paguba credinței ortodoxe.

Nădăjduim, că toți Chiriarhii vor stărui cu toată energia executarea acestei hotărâri a Sf. Sinod. — Președinte, Mitropolit Primat: Miron.

În baza acestei adrese dispunem, precum urmează:

1. În ziua Adormirii Prea Curatei 15/28 August a. c. în toate bisericile să se poarte un tas pentru fondul Institutului Biblic, iar banii adunați cu acest tas să se trimită Consistorului prin oficiul protopopesc pe lângă raport până cel mult în 1/14 Septemvrie a. c.

2. Din retribuțiunilor preoților pe trimestrul 1 Aprilie — 30 Iunie a. c. Administrația Casei Consistoriale va avea să detrage de la fiecare preot salariul pe o zi din suma de plată primită de la Stat pe baza statutului general. De sine se înțelege că detragera se va face și din salariul preoțesc al protopopilor pe baza aceluiaș stat general.

3. Având în vedere interesul sf. noastre biserici și folosul poporului ce se urmărește prin Institutul Biblic, Onorata Preoțime va atrage de timpuriu atențiunea credincioșilor de pe amvon asupra scopului acestui Institut îndemnându-i ca cu ocaziunea purtării tasului

În sf. biserică fiecare credincios să-și facă datoria cu prissosință oferind de bună voie sume cât de mari, ca să se poată executa cât mai curând hotărârile Sf. Sinod.

Se primesc și alte contribuțiuni benevole.
Arad, din sed. cons. a sen. bis. ținută în 27 Maiu — 7 Iunie 1923.

Ioan I. Papp m. p.,
Episcopul Aradului.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza ort. română a Aradului ținute în sesiunea ordinară a anului 1923.

Ședința I.

S'a ținut la 28 Maiu (10 Iunie) 1923. la orele 12^{1/2} p. m. în sală festivă a Internatului de fete.

Președinte: Preasfinția Sa Domnul episcop diecezan Ioan I. Papp. Notar: Dr. Eugen Costina.

Nr. 1. După asistarea la Sfânta liturghie, împreună cu chemarea Duhului Sfânt, deputații sinodului se întrunesc la oara și în localul arătat mai sus, unde P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Papp, — fiind prealabil invitat de o deputație emisă de Sinod constătoare din Domnii: Ioan Georgea, Titus Margineanțu și Iosif Moldovan, — ocupând locul prezidial, deschide sesiunea prin următorul cuvânt ascultat cu plăcere și cu aplauze vii.

(Vezi „Biserica și Școala” Nr. 23/923.)

Nr. 2. După cuvântarea P. S. Sale Domnului Episcop diecezan Ioan I. Papp, ia cuvântul domnul deputat sinodal Dr. Cornel Iancu felicitând pe Preasfinția Sa din încredințarea și în numele Sinodului cu ocazia aniversării jubileului de 20 de ani a păstoriei sufletești, ca Episcop a diecezei Aradului. Arată meritele neperitoare ale muncii Sale pe toate terenurile, mulțămindu-i în numele Sinodului pentru munca rodnică depusă în serviciul culturii neamului românesc prin îngrijirea bisericeii și a școalei, prin realizarea și înființarea mijloacelor trebuincioase, prin împăcarea sufletelor divergente, dorindu-i totodată, ca bunul D.-zeu să-i dăruiască viață îndelungată, ca și pe mai departe se poată conduce dieceza Aradului în spiritul în care au condus-o timp de 20 ani, ca un părinte adevărat.

Întreg Sinodul eparhial, prin sculare și aplauze îi face ovațiuni călduroase.

Pr. Sf. Sa, vădit emoționat, mulțumește sinodului pentru călduroasele ovațiuni și urările de bine ce i s'au făcut.

Nr. 3. Conform §.-lui 3. din Regulamentul afacerilor interne, Prezidiul provoacă pe deputatul Dr. Stefan Cioroian și Dr. Eugen Costina, se îndeplinească oficiul de notar.

Numișii își ocupă locul la masa prezidială.

Nr. 4. La ordinul Prezidiului se citește lista deputaților constătându-se, că sunt prezenți 37 deputați și anume:

Dr. Dimitrie Barbu, Teodor Baniciu, Petru Băran, Dr. Eugen Beleş, Iuliu Bodea, Dr. Teodor Botiș, Dr. Teodor Burdan, Dr. Stefan Cioroian, Dr. Gheorghe Ciuhandu, Ioan Chera, Dr. Eugen Costina, Ascaniu Crișan, Dr. Sabiu Dan, Dr. Ioan Doboșan, Adam Groza, Dr. Aurel Grozda, Dr. Cornel Iancu, Dr. Sever Ispravnic, Petru Ionașiu, Procopie Givulescu, Ioan Georgea, Cornel Lazar, Mihai Lucuția, Fabrițiu Mănoilă, Iosif Moldovan, Dr. Iustin Marșieu, Titus Margineanțu, Mihaiu Păcățian, Adrian Perii, Ioan Popoviciu, Florian Roxin, Gherasim Sârbu, Dr. Patriciu Țucra, Gheorghe Ugliș, Traian Vățian, Iuliu Putici și Constantin Lazar.

Prezidiul constată, că deputații sunt de față în număr recerut spre a putea aduce concluse valide.

Nr. 5. Prezidiul prezintă următoarele esibite întrate la sinodul eparhial:

1. Raportul general al Consistorului plenar despre activitatea sa în anul 1922.

2. Raportul delegațiunii esmisă pentru regularea afacerilor de despărțire ierarhică.

3. Raportul Consistorului, prin care înaintază concluzul sinod. eparhial din Oradea-Mare Nr. 51. și 52. relativ la împărțirea fondurilor comune.

Se predau Comisiunii organizatoare.

4. Raportul general al Consistorului, ca Senat bisericesc, despre activitatea sa în anul 1922.

5. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, despre vizitațiunile canonice ale Preasf. Sale Domnului Episcop în anul 1922.

6. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, în chestia îngrijirii sufletești a credincioșilor noștri din spitale, azile și penitențiare.

7. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, în chestia prevederii parohiilor vacante cu preoți prin aplicarea de învătători.

8. Raportul special al Consistorului, ca

Nr.
Senat
zoane
9
Senat
de p
preoți
1
Senat
preoți
1
Senat
tinări
S
1
Senat
1
nar c
noast
1
Senat
în șco
1
Senat
Invăț
1
Senat
în șco
1
Senat
Senat
lesion
Senat
turilo
Senat
mânt
Senat
anul
Senat
ficiile
Senat
sfinte
Senat
lul c
Senat
fond
Senat

Senat bisericesc, în chestia prevederii garnizoanelor militare cu preoți stabili.

9. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc în chestia urcării pașalului de participare al preoților la conferințele preoțești.

10. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, în chestia majorării dotației preoțești.

11. Raportul special al Consistorului, ca Senat bisericesc, în chestia stipendierii de tinări la facultățile teologice.

Se predau Comisiunii bisericești.

12. Raportul general al Consistorului, ca Senat școlar, despre activitatea sa în anul 1922.

13. Raportul special al Consistorului plenar cu privire la scrierea istoriei școalelor noastre centrale (Școala normală și Teologia.)

14. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, relativ la învățământul religios în școlile de Comerț.

15. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia statificării și detașării învățătorilor confesionali.

16. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia învățământului religios în școlile secundare.

17. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia secretarilor.

18. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar în chestia școalei normale confesionale din Arad.

19. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia locuințelor și pământurilor învățătoarești.

20. Raportul special al Consistorului, ca Senat școlar, în chestia inspecțiunii învățământului religios din eparhie.

Se predau Comisiunii școlare.

21. Raportul general al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre activitatea sa în anul 1922.

22. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, în chestia reasigurării edificiilor diecezane.

23. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre cenzurarea socoților sfintei mănăstiri Hodoș-Bodrog.

24. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre vinderea intravilanului din Arad, strada Lövész No. 1.

25. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre starea fondurilor și fundațiunilor la finea anului 1922.

26. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre cenzurarea socoților

și preliminarilor comunelor bisericești în anul 1922.

27. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre împărțirea fondurilor și fundațiunilor diecezane între eparhiile Arad și Oradea-Mare.

28. Raportul special al Consistorului, ca Senat epitropesc, despre administrarea Bibliotecii și Tipografiei diecezane.

29. Bugetul Consistorului pe anul 1923.

Se predau Comisiunii epitropești.

30. Cererea credincioșilor din Recaș pentru concesiunea de colectă în scopul zidirii unei biserici.

Se predau Comisiunii petiționare.

Nr. 6. Prezidiul prezintă cererile deputaților: Vasile Goldiș, Axentie Secula, Dr. Cornel Ardelean, Dr. Teodor Babuța, Dr. Liviu Luțai, Dr. Paraschiv Licareț, Emanuel Ungurean, Traian Suciu, Dr. Gheorghe Crișan, Antoniu Mocioni, pentru concediu pe durata întreagă a sesiunii sinodale de acum.

Concediile cerute se acordă.

Nr. 7. Constătându-se, că în comisiunea organizatoare a devenit 2 locuri vacante; iar în comisiunea epitropească un loc vacant, Prezidiul roagă venerabilul Sinod, se îndeplinească locurile aceste prin alegerea noilor membrii.

Sinodul alege cu unanimitate pentru locurile vacante în comisiunea organizatoare pe deputații: Dr. Teodor Burdan și Dr. Ioan Dobosan, iar în comisiunea epitropească pe deputatul Florian Roxin.

Terminându-se prin aceasta agendele sesiunii prime, Prezidiul anunță proxima sesiune pe 29 Maiu (11 Iunie) 1923, la orele 9 a. m., când va urma la ordinea de zi:

Referata Comisiunii organizatoare, bisericească, școlară și epitropească.

Cu aceasta sesiunea se ridică la ora 1½ d. m.

Acest protocol se citește și verificat în sesiunea a III. din 29 Maiu (11 Iunie) 1923.

Joan J. Papp
Episcop, președinte.

Dr. Eugen Costina
notar.

„Cercul religios Mândruțoc” întrunit la Ghioroc.

Când am lăsat și cea din urmă comună, soarele era sus de vr'o câteva sulii, și cum privim din trenul electric care lunecă ca un uriaș șarpe, frumusețea perspectivei ne răpește: pe un cer albastru senin se oglindesc dealurile vânății a-le vestitei noastre podgorii, iar la poalele lor se înșiră satele noastre,

În mijloc cu Ghiorocul, din care trei turle a-le bisericilor creștine se înalță scâldate de razele strălucitoare a-le soarelui.

În piața comunei un furnicar de oameni, sosiți din diferite direcții, c'apoi din acest centru să plece care cătră capitala județului, alții cătră casă sătui de sgomotul neobișnuit al orașului, ori terminate aface-urile de ordin material, oamenii își văd mai departe de lucru. În cincisprezece minute cât zăbovesc aci trenurile cu transbordarea, cunoscuții își strâng călduros mâinile, în scurte cuvinte se istorisese întâmplările, dar mai pre sus de toate interesează soarta vinurilor înmagazinate în răcoroase pivnițe fără sperate de a-le mărita, mai vartos că le calcă în urmă o bogată nouă recoltă. Dat signalul, toate trei trenurile pleacă în direcția lor, ș'apoi rămâne goală piața și gol în multe inimi...

Ne-am trezit singuri noi, preoții, sosiți pentru cercul religios, iar apoi ne întâmpină figura părintelui *Romul Vățian*, care amăsurat obiceiului de aici și de aiurea, nu poartă pălărie, din considerațiuni igienice — zice sfântia sa. O fi, poate, înse colegii spun că a prea mică parohia, mică valuta, dar prea mari prețurile pentru fazonatele noastre pălării preotești. În fine respectăm convingerile igienice a părintelui și ne îndreptăm cătră biserica noastră, zidită imediat lângă piață, pe șoseana ce duce cătră Radna.

Biserica își are istoria sa. Ca toate orașele și centrele mai însemnate și cu o circulație mai mare, așa și Ghiorocul și-a avut pe macedonenii săi români, plasați aici ca singurii comercianți. Vorbind ei și limba grecească, românii noștri i-au zis „greci” ș'apoi acest nume, sau aceasta numire s'a generalizat în limba poporului asupra tuturor comercianților, fie fi fost ei de ori-ce naționalitate. De aici a rămas noțiunea de „grec”, identică cu neguțătorul, sau comerciantul. O mână de oameni, stăpânind ei comerțul de aici, repede s'au înstărit și ca buni credincioși, mai nainte cu două sute de ani, au zidit biserica ortodoxă pe seama lor și a românilor ortodocși de baștină. Nu vor fi fost număroși românii noștri nici atunci, pentru că biserica nu e mare, potrivită numărul de aproape cinci sute de suflete.

În sufletul meu fac reflecții asupra trecutului și mă gândesc, că odinioară, de mult, foarte de mult, când „Tata Trăian” ne-a așezat aici și a pus temelie „Daciei Felix”, acestea dealuri și văi, lor le-a dat în stăpânire. — Acum mi-se umple inima de jale când constat că urmașii cu casele lor umile stau la marginea satului și cu viile la marginea pădurii, în urma opresiunii stăpânitorilor truși de ieri-olaltăieri cari mereu au depozitat acest popor aici ca și în celelalte sate de bogățiile acestor plaiuri binecuvântate de Dumnezeu. Fără îndoială,

vor fi contribuit și păcatele proprii a-le populației recunoscute acum târziu când cu greu poți îndrepta lucruri bine îngrădite în favorul elementului fost dominant și a tuturor venetlicilor cari ziceau pe o coardă cu ei. Azi aceștia se resfață în casele, adevărate palate, din mijlocul viilor bine cultivate, iarăș de mână românului ajuns slugă la boerii unguri și ovrei. În centrul satului, în piață nici o zidire în mâni românești, afară de complexul de zidiri de lângă biserica noastră ortodoxă durate de românii macedoneni, cari sperăm, să le moștenească aceasta biserică.

Din zece preoți câți suntem în acest cerc religios, șapte ne-am prezentat ca să împlinim nu numai obligamentele din regulament, ci mai vartos să ridicăm moralul acestui popor prea puțin băgat în seamă și care în timpul îngrozitoarei drame când pâne cerșa dela stăpânitori, a fost umilit în modul cel mai josnic, trimittându-l să pășuneze iarba câmpului, dacă e flămând. Am venit aici să înălțăm și înviorăm sufletelor obidite de atâtea umiliri, să le trezim conștiința lor amorțită de atâtea suferințe și batjocuri și să le încurajăm inimile pentru vremuri mai bune ce o să vină, negreșite să vină.

Liturgia pontificată de preotul *Iancu Ștefan* președintele despărțământului, în sobor cu toți preoții să celebrat solemn, iar răspunsurile liturgice le-au dat școlarii sub conducerea învățătorului nostru confesional. Deși anunțată întrunirea cercului religios în ziua de 2 Iulie nou, sârbătoare locală pentru scutirea viilor de grindină, n'am putut constata un acces mai pronunțat al poporului la sfânta biserică, deși pentru binele lui am ostănit. Nu ne lăudăm întru ostăneala noastră, dar aflăm de bine să accentuăm, că *altă creștere* și *altă îndrumare* din partea celor chemați necondiționat va schimba aceasta indiferență și va potența dragostea pentru așezămintele noastre bisericesti culturale.

După priceasnă preotul *Iancu Ștefan* a rostit o predică reușită despre muștrarea noastră prin nerodirea pământului, cum odinioară au fost muștrați jidovii din testamentul vechiu pentru necredința lor. Cuvântarea a făcut cea mai bună impresie, ținând nemișcați pe credincioși și privind drept la orator să nu scape nici un moment nici auzului din instructiva cuvântare ilustrată cu o mică istorioară din vieța sătenilor noștri.

După sfânta liturgie s'a ținut parastas pentru eroii satului și litie la vil, stropid cu aghiasmă aici pe credincioși și înălțând rugăciuni la treptele tronului ceresc pentru scutirea rodului viilor de tempestăți.

Re'torși la sfânta biserică și împlinind noi celea duhovnicești, ne-am întrunit la o modestă masă în școală, pentru arangierea căreia a depus o lău-

dabilă silință doamna soție a unui învățător al nostru. Aici, fiind de față și vr'o câțiva credincioși, s'au rostit cuvântări, în cari s'a accentuat necesitatea pentru îndrumări pe seama poporului, să se trezească la realitate, să-și deschidă ochii și să vadă că optzeci de procente din neamul nostru nu putem rămânea tot plugari, ci înflorirea noastră și a țării va urma îmbrățișând fii noștri mai ales comerțul și industria.

Precis la orele trei și-a început în școala confesională, conferința sa învățătorul *Nicolae Cristea*, despre poezia populară. Promite că vine în reprezentanța Asociației învățătorilor, a revizoratului județan și că învățător care atâția ani îndelungați s'a închinat aceluiaș altar la care am înălțat rugăciuni astăzi. Astăzi trebuie să recunoaștem, că toate acele genii poetice cari au creat poeziile clasice și populare au fost profeții zilelor glorioase, cari le trăim noi astăzi, vrednici de admirația noastră.

crare ca o colaaorare la opera măreață ce și-a luat-o în program preoțimea neamului nostru.

Preotul *Iancu Ștefănuț* a dat într'o cuvântare documentată instrucții pentru o economie mai națională iar preotul *Valeriu Felneac*, într'un graiu popular a scos în evidență importanța comerțului și industriei spre cari trebuie îndreptat poporul nostru, pentru că ele ambele în mâinile omului înțelept sunt plug de aur.

Pentru ostenelele noastre am fost recompensați de recunoștința poporului, care se poate concentra în următoarele cuvinte adresate mie de primarul comunei:

— Părinte! Dacă nici după aceste frumoase cuvântări și indemnuri nu se va îndrepta poporul acesta atunci nu mai este mântuire pentru el.

Am reflectat că noi nu ne perdem nădejdea și în anul următor iarăș vom veni, dacă Dumnezeu ne va da sănătate.

În conferința noastră intimă ținută imediat, s'a făcut o recensiune asupra momentelor mai însemnate s'a exprimat recunoștința tuturor cari au contribuit la opera de regenerare în această comună copleșită de străini și subjugată economiceste populația noastră de acești venetici fără scrupul.

Preoțimea din acest cerc religios are voința inflexibilă și persistentă, scop predominant în viața sa pastorală, ca prin întrunirile sale în cercurile religioase să facă propagandă pentru o viață creștinească superioară, pentru ridicarea moralei în rândurile populației noastre dela sate, fără de care nu este viață, sau dacă este, nu este pentru înaintarea ei culturală fără care nu este progres și ca o comună al tuturor dorințelor: realizarea solidarității noastre naționale pentru binele și mărirea patriei!

Raportor.

Ziua eroilor în Șoimoș.*)

Cu cât ne îndepărtăm mai tare de locul de care ne leagă oarecari amintiri, cu atât ni-se revoacă tot mai mult în memorie acele momente plăcute, și cu cât trece timpul, tot mai mult am dori să revină iar, ori că ne dorim să mai retrăim odată, ori să revedem iar acele locuri. Așa este și cu ziua eroilor. Par' că din an în an ne place să ne reamintim tot mai mult zilele, cari ne-au dat aceasta sărbătoare. Și când ne revin în memorie acele vremi apuse, în ziua eroilor, din an în an, ni-se umple sufletul de venerațiunea ce trebuie s'o dăm acelor, cari prin moartea lor, ne-au câștigat nouă celor de azi și mâine, zilele fericite în cari trăim și pe cari le prevedem.

Noi cesti de aici, ne-am ales un loc de închinare în ziua eroilor. Închinarea noastră din acest an a fost pătrunsă de mai mult farmec, fiindcă a fost sprijinită și de elevii și elevele școalelor secundare din Lipova, însoțiți de prea iubiții lor domni profesori.

Avizați mai dinainte, că vor sosi în această zi, ca serbarea ce trebuia s'o țină la școală, să o serbeze în mijlocul poporului nostru și a tuturor elevilor școalei de sub conducerea dlor, am făcut toate pregătirile, ca cinstea ce ni-se face s'o răsplătim după cuviință. Așa fiind și poporul avizat de mai înainte, a grăbit cu mic cu mare spre sfântul locaș, unde se săvârșea serviciul divin. Pela jumătatea serviciului, sosesc și școlile. Așezându-se fiecare la locul designat, în cea mai mare ordine, la priceasnă au umplut de cea mai adâncă pietate sufletul credincioșilor, cântând „*Imnul religios*,” care cântare a făcut să curgă lacrimii din ochii publicului adunat la rugăciune.

Terminată Sf. liturghie, am ieșit cu litia — însoțiți de iubiții noștri oaspeți — la locul istoric din comuna noastră. *E istoric pentru că în ziua de 11/24 Martie 1919 armata bolșevicilor unguri retrăgându-se au împușcat pe un ofițer și un soldat francez, cari își făceau datoria de păzitori ai populației, care eră maltratată de „poporul fărădelege.” Din aceea zi începând, locul unde ei au căzut, a devenit locul nostru de închinare, în ziua eroilor.*

După sfințirea și stropirea cu apă sfințită a poporului s'a făcut parastas pentru cei doi francezi, frați ai noștri și pentru fiii comunei noastre „cari au căzut în luptă, desrobindu-ne pe noi.” Foarte bună impresie a făcut asupra tuturor, că cântările parastasului au fost susținute și de dnii prof. T. Sela-jean și S. Crăciunescu, cari prin *participarea activă la cântările sfinte*, ne-au dat să înțelegem, că dacă s'au angajat la catedre mai înalte, decât aveau mai înainte *nu și-au uitat trecutul, ci cu plăcere și-l reamintesc; nu s'au angajat numai pentru a ajunge la slujbe mai înalte, ci ca să poată servi tot mai mult neamul, care are lipsă de ei; au luat parte activă la cântare, pen-*

*) În lipsă de spațiu, acest articol apare cu întârziere.

tru ca să fie pildă vie și altora, cari caută să se despartă de țința care ne conduce la armonie și prosperare.

La finea parastasului subscrisul am ținut elevilor și poporului o scurtă cuvântare, prin care le-am arătat cât de scump ne este nouă locul unde suntem și cât de scumpă trebuie să ne fie tuturor amintirea acelora, cari s'au jertfit pentru noi. După scurta mea cuvântare corul elevilor a cântat Marseillaise.

la apoi cuvântul dl N. Lăpădat, prof. la școala de comerț, care tălmăcește elevilor și publicului adunat întreitul înțeles al serbării noastre, zicând, că ziua de azi pe lângă însemnătatea ei din trecut se înalță azi și prin serbarea în toată țara, a așezării în mormânt a „Eroului necunoscut,” luminând poporul, că pe cine sărbătorește țara, când așează în mormânt pe acest erou necunoscut. „*Loc de închinare ne va fi tuturor celor de azi și mâine mauzoleul acestui fiu necunoscut al neamului nostru, în fața căruia trebuie să ne plecăm capetele și să ne vărsăm lacrimile.*” „Ca să arătăm că și noi cei de aici considerăm de al nostru „Eroul necunoscut” și că venerăm într'ânsul idealul doririlor noastre seculare, timp de două minute să păstrăm adâncă tăcere.” La orele 11:58, la auzul acestor cuvinte, poporul electrizat de însuflețirea cunoscută a dlui profesor, stă în nemișcare și parcă vedeai cum fiecare este dus departe cu gândul, pela cele fronturi 'n țări streine pe unde au umblat și unde zac trupurile acelor, a căror amintire o serbăm. Terminate aceste, corul tinerimii întonează mai multe cântări naționale, iar noi ne-am îndreptat spre casă, ei însă au rămas să la masa împreună în liber.

După masă pela orele 3 — după ce au făcut și o mică excursiune prin regiunile noastre frumoase — cu toții s'au adunat înaintea bisericii și școlii, unde a decurs a doua parte a serbării. S'a deschis cu „Imnul regal,” care a fost ascultat cu multă atențiune din partea publicului. A urmat apoi cuvântarea ocazională a dlui prof. de religione V. Debău, după cum urmează:

Stimați colegi! Iubiți elevi! On. oaspeți!

„Mântuitorul nostru Isus Hristos a venit în lume mănât de dragostea cea mare ce a avut-o către oameni: „Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe unul născut fiul său l-a dat, ca tot cel ce crede într'ânsul să nu moară, ci să aibă viața vecilor.”

Tot ce a învățat El, tot ce făcea, porneă din nesfârșită iubire către omenimea sătoasă și suferindă. Cu aceasta dragoste pentru lume a mers El chiar până la jertfirea de sine pe cruce. El a voit, ca toți să formeze o împărăție a dragostei, în care totul să se săvârșească după impulsul ei: Și ca atare El a recomandat iubirea, ca semn *distinctiv* pentru apostoli și toți credincioșii Săi zicându-le: „Atunci vă v'a cunoaște lumea, că sunteți învățați ai mei, de ve-ți avea dragoste între voi.” Și acești vrednici urmași ai Mântuitorului au înțeles perfect cuvântul învățătorului lor, căci

din toate cuvintele și faptele lor nu respiră, decât dragostea către Dumnezeu și către oameni.

Și cât de frumos vorbesc unii din apostoli despre acest minunat dar ceresc! Sf. Ioan evanghelistul numit și apostolul dragostei, nu vorbește în epistolele sale, decât despre această virtute și la adânci bătrânețe cere ucenicilor săi să-l ducă în mijlocul credincioșilor spre a le zice aceste sublime cuvinte: „*Fillor iubiți-vă unul pe altul.*” Iar marele apostol Pavel cunoscând însemnătatea cea mare a iubirii creștine, nu uită c vorbi adeseori despre această iubire, iar în ep. I. Cor. îi face un adevărat imn de laudă prin cuvintele: „*De așa vorbi în limbi îngerești, dar iubire nu am, nimica nu sunt.*”

On. oaspeți! Biserica noastră dreptmăritoare, prăznuiește azi îndoită o sărbătoare. Înălțarea Domnului la cer, sărbătoarea bisericească și ziua eroilor, sărbătoare națională. Mântuitorul Hristos după strălucita sa înviere, s'a arătat la diferite ocazii învățăcelilor Săi vorbindu-le despre împărăția lui Dumnezeu, întemeiată de El și pe care aveau s'o lătească peste tot pământul.

„Precum m'a trimis pe mine Tatăl și eu vă trimit pe voi — zice apoi sa înălțat la cer „și voi rugă pe Tatăl și alt mângăitor voiu trimite vouă, care să rămână cu voi până la sfârșitul vremurilor.” Și acești apostoli și urmași ai Lui sub asistența Duhului Sf. au vestit împărăția lui Dumnezeu până la marginile pământului. Învățătura nouă a Mântuitorului nu se potrivea cu modul de cugetare a lumii vechi, din care cuuză vedem, că viața primilor creștini eră cât se poate de greă, erau supuși la diferite chinuri, erau arși de vii, îmbrăcați în rășină, le dădeau foc. Persecuțiunile se țineau lanț! Câți martiri și mucenici numără biserica, cari numai din dragoste curată față de învățăturile noul ale lui Hristos mureau cu zimbetul pe buze știind, că se vor împreună cu Mântuitorul! Astfel prin jertfa aceasta, mucenicii au făcut să se lătească învățătura nouă alui Isus și s'au lărgit hotarele împărăției dela un capăt al lumii, până la celalalt.

Tot mucenici al neamului românesc și eroi a căror amintire o prăznuim noi azi!

Din cele mai bătrâne vremi, vitejia și moartea pentru patrie a fost socotită ca cea mai înaltă lege și cea mai sfântă datorință. La strămoșii noștri, când bărbații și fii erau chemați să lupte să-și apare patria, mamele le dădeau scutul cu care să apărau împotriva săgeților, ori loviturilor, cu cuvintele: „Ori cu acesta, ori pe acesta.” Cei învingători erau încununați cu cunună de lauri și erau de toți laudați și stimați.

Istoria ne spune despre Ștefan cel Mare, când a fost învins de păgâni și a voit să scape, să-și mântuie viața între zidurile cetății, mamăsa nu i-a deschis poarta zicând:

„De ești tu acela, nu-ți suot mamă eu,
Dute la oștire”

Peneș Curcanul, care a rămas singur din cei zece porniți deodată din Vaslui zicea:

„Ah! Dare-ar Domnul să-mi îndrept
Această mână ruptă,
Să-mi vindec ranele din plept,
Iar să mă întorc la luptă.”

În 28 August 1916, când România-mică era înconjurată de focul războiului și-a sunat cornul de alarmă, ca fiecare să-și apere sărăcia și nevoile și neamul. Au plecat vitejii flăcăi români la hotare, ca să-și împlinească datoria către tron, țară și neam; în ploaia de gloanțe, în norolul și umezeala șanțurilor de apărare dela hotarele țării, în viforul luptelor, pe creștele Carpaților, în desimea codrilor, pe drumurile desfundate ale Moldovei, Bulgariei și Galiei, au avut atâtea prilejuri de a se lăuda între necazuri, — cum zice ap. Pavel — și a reînălța în nădejdea care nu rușinează, ci îmbărbătează pe luptători și îi duce la biruință.

Ce-i mâna pe ei în luptă? Dragostea de neam lege și țară!

Ei au plecat dela vetrele lor și din odrăzlită brazdă a moșiei strămoșești, înarmați cu o puternică credință în Dumnezeu dreptății și cu ferbinte dragoste de neam, țară și lege. Ajunși pe câmpul de luptă s'au oțelit curând în năcazuri și au întemeiat virtuțile lor războinice pe însușirile atât de prețioase: Iscusință și nădejde. Aceste însușiri și virtuți au dat tuturor fiilor neamului nostru tăria de a putea face dela început adevăratele minuni de vitejie. Șelimbărușul, Ivan-gorodul, Oituzul, Mărești și Măreștii să-ți spună vitejia flăcăilor noștri! Cel ce au fost martori ai vitejiei românești, chiar streini fiind, au grăit fiecare cuvinte de preamărire a virtuților ostășești.

Faptele de vitejie nu se pot descrie, căci nu le-ar crede nimenea, aceste trebuiesc văzute. Ofițerii nu-și mai puteau reține soldații, românii volnici se aruncau ca niște lei asupra dușmanului și-l nimiceau, care cu baioneta, care cu patul puștii s'au chiar cu mâinile goale și mulți, foarte mulți își aflau moartea. Aceștia sunt eroii, a căror amintire o prănuim noi azi.

Cari sunt învățămintele? O națiune trebuie să-și aducă aminte de oamenii săi mari, cari s'au jertfit pentru țară. Precum mucenicii, cari prin sângele lor vărsat pentru religiunea creștină au făcut să răsără arborele mare al creștinismului, care sub ramurile sale cuprinde o lume întreagă, astfel și eroii noștri, cari cu sângele lor cald au udat câmpiile mănoase, de pe cari streinul le duce belșugul — vorba poetului O. Goga — au făcut România-are, în cuprinsul căreia noi toți fii săi ne simțim bine, să ne aducem aminte cu recunoștință de cei ce au sădit acest arbore mare, care ne adăpostește sub umbrele sale.

Cuvine-se ca în această zi de sărbătoare a înălțării Domnului, să înălțăm rugăciunile noastre ferbinti la tronul dzeesc și să cerem dela Dumnezeu, ca sufletul cu care s'au înălțat la cer să se sălășuiască în locul fericirii, iar trupurile lor, cari zac împrăștiate și zdrențuite în mormane de morminți să fie presărate

cu florile, cari exhală mirosul de viață dător și nu florile îngrijirii acestor morminte scumpe și sfinte nouă tuturor.

Precum Hristos înălțându-se la cer a promis apostolilor Săi, că le va trimite alt Mângăitor ca să rămână cu ei până la sfârșitul veacurilor, astfel facem și noi promisiunea solemnă, că amintirea tuturor eroilor căzuți pentru întregirea neamului românesc o vom păstra ca o moștenire și o vom lăsa ca o moștenire și urmașilor noștri, pentru că „Eroii nu mor!”

Cuvântarea de mai sus a fost ascultată cu multă atențiune și răsplătită cu vii ovațiuni din partea publicului asistent.

S'au declamat apoi mai multe poezii din partea elevilor și s'au cântat mai multe cântări, cari se țineau la fel, dacă cerul cu stropit de ploaie adunatori de roadă nu ne împrăștiă și nu pune capăt serbării noastre.

În ploaia binevenită, directorul școlii T. Selajan în scurte cuvinte a mai amintit încăodată scopul venirii dlor aici: „Am venit la Dvoastră — zice — înțaiu, nu pentruca să vă cerem ceva, ci să vă mulțumim, că dintre toate satele din jur, dvoastră sunteți aceia, cari ne-ați trimis mai mulți copii la școală. Copiii dvoastră, desdediminează, cu merinde sărăcăcioasă pe vreme bună și rea pleacă de acasă, ca să culeagă învățăturile pe cari le dăm noi dascălii lor. Această cale obositoare o fac 8 ani de zile, în fiecare zi, deci să știți, că pânea câștigată prin școală nu se câștigă ușor, ci cu multă sudoare, deci școala trebuie cinstită și sprijinită din partea tuturor, ca astfel să-și poată ajunge scopul, să-și vadă roadele. Al doilea scop al venirii noastre aici este, că am voit să vă arătăm, că copiii dvoastră nu umblă înzădar la școală, am venit să vă arătăm să-i vedeți singuri, ce învățături primesc dela noi.”

Astfel s'a terminat ziua eroilor din comuna noastră și când fac această dare de seamă, nu pot să nu aduc omagiile mele — în numele parochienilor mei — onoratului corp profesoral, care înțelege, că nu e de ajuns a-ți face datoria numai între zidurile școlii, ci lumina care se aprinde acolo, trebuie scoasă afară, ca să lumineze pe toți cei din jurul ei. Când sunt foarte recunoscător, pentru lumina ce au împrăștiat-o în comuna noastră încheiem cuvintele unui bătrân: „Acum știm noi ce prețuiește școala! Acum vedem noi cât de bine e să poți învăța în limba maicii tale, că noi până acum n'am mai auzit, nici văzut așa lucruri frumoase. Dumnezeu să-i trăiască, să ajungă să mai poată veni pe la noi, barem odată pe an!”

On. Redacție! O mică întrebare: În ziua eroilor nu se închid birturile? La noi nu s'au închis, deși oficios s'a adus la cunoștință celor competenți a le închide. Dacă nu se închid nici în această zi, v'asî rugă să-mi spuneți, ca altădată să nu stric hârtie și să pierd vremea scriind acte oficiale. Dela început așa era porunca să se închidă, așa vrea să mă conving și eu acum, că la noi porunca numai se dă, iar nu se și împlinește! N'as vrea să ajung în conflict cu birtașii din Soimoș.

I. Ghebelev, preot.

INFORMAȚIUNI.

† **Dr. Valeriu Olariu**, medic și profesor de igienă la școala normală și Institutul teologic diecezan, fost medic primar al județului Caraș-Severin, a decedat în 2 Iulie n., în etate de 62 ani. La înmormântarea ce a avut loc în 4 Iulie, a luat parte întreg corpul didactic al Institutului nostru. După sfârșirea prohodului l-au parat parohul Alexie Popoviciu, pâr. Dr. Teodor Botiș, dir. sem. și Dr. Atanasie Brădean, medic primar al județului Arad. S'a așezat spre vecinică odihnă în cimitirul de jos.

Prin moartea medicului Dr. V. Olariu, frate cu regretatul protosinel și director sem., Dr. Iosif I. Olariu, s'a stins o viață laborioasă, închinată binelui omenesc. Odihnească în pace.

Icoană reprezentând pe A. Șaguna. Dl profesor I. p. Dumitru Comșa, neobositul muncitor pentru luminarea neamului, a avut nimerita idee de-a pregăti, cu ocazia semicentenarului morții Arhiepiscopul și Mitropolitului Andrei Șaguna, un admirabil tablou în culori reprezentând pe marele nostru Arhipăstor în odăjdii sale strălucitoare.

Institutul sibian de arte grafice al dlui Jos. Drotleff, a făcut prin acest tablou în 9 culori, o lucrare desăvârșită care îi aduce deosebită cinste.

Tabloul, editat cu mari cheltuieli și multă îngrijire de dl profesor D. Comșa, va fi o podoabă atât pentru casele preoțești, cât și pentru ale celorlalți intelectuali și ale tărânilor noastre.

Se poate cere de-adreptul dela editorul său, dl profesor D. Comșa în Sibiu, precum și dela Librăria Arhidiecezană. Prețu 50 Lei.

La Internatul diecezan de fete se angajează o dșoară ori doamnă română ca pedagogă.

CONCURSE.

Nr. 1611—1923.

Pentru îndeplinirea postului de *profesor de religie la școala normală de băieți* a Statului din Timișoara, se publică concurs cu o durată de 30 zile, dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala”.

Reflectanții la acest post vor avea să-și prezinte, în original sau cel puțin în copii autenticate la notar public, în termenul dat, documentele personale, de studiu și de serviciu, rămânând ca cel ce va fi aplicat să beneficieze de leafă dela stat, în condițiile potrivite studiilor sale și normelor de salarizare dela stat.

Arad, 17/30 Iunie 1923.

Consistorul ort. român din Arad.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa II. din Cutina, protopresbiteratul Belințului, devenită vacantă în urma abdicării parohului Emil Păcurariu, se escrie

concurs cu termen de 30 zile, dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Beneficiul împreună cu acest post este:

1. Folosirea sesiunii parohiale, în extenziune de 32 jugăre.
2. Intravilanul parohial, în extenziune de un jugăr.
3. Stolele legale.
4. Intregirea dotației dela stat, conform pregătirei.

Casă parohiale de prezent nu este, dar comuna se îngrijește de locuință până la eventuala zidire a casei parohiale, dar chiria o plătește preotul ales. Alesul are să predice cel puțin tot a doua săptămână să provadă catihizația la școala noastră fără altă remunerație. Parohia e de clasa II., deci dela reflectanți se recere cvalificația pentru parohii de clasa II-a. Alesul va avea să plătească toate contribuțiile publice și ecvivalentul după beneficiul său.

Reflectanții au să-și trimită concursurile lor, adreseate comitetului parohial, în termenul concursual, Prea Onoratului Oficiu protopresbiterat ortodox român din Belinț, și să se prezenteze, — cu prealabila învoire a protopresbiterului concernent, — într'o sârbătoare, sau într'o Duminică în sf. biserică din Cutina, spre a-și arăta dexteritatea în rituale, cântare și oratorie.

Reflectanții din altă dieceză au să producă act despre consensul P. S. Sale, a D-lui Episcop diecezan.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopb.

—□—

2—3

In atențiunea comunelor și satelor!

Nainte de a repara orologiul de turn, să vă adresați cu încredere la noi, unicii orologieri în Arad, care au atelier mehanic aranjat cu unelte necesare pentru **repararea orloagelor de turn**, având o lungă praxă pe acest teren. Firma noastră sustă dela anul 1887. Pentru lucrările făcute luăm cea mare garanție. Muncă exactă și specială.

Cu stimă

Francisc Ascher & Comp

orologieri și mehanici.

Arad, Str. Eminescu No. 30.

5 - 10

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: *Censura presei.*